

Cinematket:

Stockholm

Jane Campion

En mästare besöker
Cinematket Live

Dessutom i april-maj:

Kathryn Bigelow, Deepa Mehta,
Márta Mészáros, Germaine Dulac

Svenska
Filminstitutet

”At film schools, the gender balance is about 50/50. Women do really well in short film competitions. It’s when business and commerce and art come together; somehow men trust men more.” – Jane Campion

Programmet du håller i handen är unikt. Det innehåller några av historiens och samtidens allra främsta regissörer och filmer. Vi visar senegalesiska **Safi Fayes** *Letter from My Village*, fransk avantgardefilm av **Germaine Dulac**, en restaurerad och förlängd *Tyskland bleka moder*, **Kathryn Bigelows** tidiga filmer och **Penelope Spheeris** legendariska punk- och metaltrilogi *The Decline of Western Civilization*. Filmhuset gästas av **Suzanne Osten**, argentinska **Celina Murga** och en av vår tids allra mest tongivande och egensinniga regissörer, **Jane Campion**. Det senare är en dröm som går i upplevelse för såväl Cinemateket som mig personligen, det finns få gestalter som

har betytt så mycket för mitt filmintresse och engagemang.

Vad är det då förutom originella och framstående filmer som gör detta program unikt? Jo, som Campion uttrycker det i det inledande citatet: filmbranschen domineras mer än andra branscher av män. Därför har vi valt att fylla programmet för april och maj i år med filmer regisserade av kvinnor.

Väl mött,
Candace Droguett, Cinematekschef

Cinematekets biografer

Filmhuset: Bio Victor och Bio Mauritz

Tisdag till söndag visar vi film i Filmhusets biografer Bio Victor (364 platser) och Bio Mauritz (130 platser). Filmhuset ligger vid Gärdet. Du tar dig hit med buss 72 och 76 till Filmhuset, buss 56 till Hakberget, buss 1 och 4 till Värtavägen eller buss 42 och t-bana till Karlaplan. Adress: Borgvägen 1.

Kassan i Filmhuset, där du köper förmånkort och biljetter till visningarna i Filmhuset, öppnar en timme före dagens första föreställning. Du kan också köpa förmånkort och biljetter till Filmhuset på cinemateket.se och i Kulturdirekts informationsdisk i Kulturhuset.

Biograf Victoria

Varje måndag klockan 19.00 visar vi film på Biograf Victoria (155 platser) på Söder. Du tar dig enklast hit med t-bana till Medborgarplatsen. Adress: Götgatan 67.

Kassan på Victoria öppnar måndag–fredag 14.30, lördag–söndag 12.30. Här kan du köpa förmånkort och biljetter till måndagsvisningarna. Du kan även köpa ordinarie biljetter till våra visningar på sf.se. Läs mer om våra biljetter och förmånkort på s. 4.

Tack till: Academy of Motion Picture Arts and Sciences, Micaela Andersson, Balassi Institute, Belgiska ambassaden, Wanda Bendjelloul, Sara Bergmark Elfgren, Biograf Victoria, British Film Institute, Matti Bye, Jane Campion, Centre national du cinéma et de l’image animée, Cinémathèque royale de Belgique, Deutsche Kinemathek – Museum für Film und Fernsehen, Per Eriksson, EYE International, Roxy Farhat, Safi Faye, Franska Filmfestivalen, Emma Gray Munthe, Kansallinen Audiovisuaalinen Instituutti, Kungliga Biblioteket, Anna Linder, Magasinet Walden, Magyar Filmunió, Celina Murga, Hilde Nash, Njutfilms, Norsk Filminstitutt, Suzanne Osten, Magnus Rosborn, Penelope Spheeris, Sara Stridsberg, Studio S Entertainment, Svensk Filmindustri, Sveriges Television, Edward von Post, Jannike Ahlund, Österreichisches Filmmuseum.

PROGRAMTIDNINGEN CINEMATEKET

ANSVARIG UTGIVARE
Danial Brännström

CINEMATEKETS REDAKTION
Candace Droguett, Cinematekschef
Danial Brännström, Cinematekschef (föräldraledig)
Anders Annikas, programredaktör
Tomas Tengmark, programredaktör
Tora Berg, programredaktör (föräldraledig)
Hanna Hannerz-Simä, redaktionsassistent
Christopher Mair, marknadsansvarig
Lili Parsipour, kassaansvarig

MASKINISTER FILMHUSET
Ivar Andersson
Jerry Axelsson
Mikael Hessel
Rebecka Holmström

MASKINISTER VICTORIA
Marit Furn
Richard Letterborn

SKRIBENTER I DETTA NUMMER
Cinematekets redaktion

Karoline Eriksson
Martin Frostberg
Martin Grennberger
Lova Hagerfors
Anna Linder
Stefan Ramstedt
Nina Widerberg
Jannike Ahlund

FORMGIVARE
Anna Tribelhorn
tribelhorn.com
Johanna Klefbeck
klefbeck.se

TRYCK
Elanders

BILDER
Svenska Filminstitutets bildarkiv

KONTAKT
cinemateket@sf.se
cinemateket.se
facebook.com/cinemateket.se
facebook.com/UngaCinemateket
twitter.com/CinemateketSE

Postadress:
Cinemateket
Svenska Filminstitutet
Box 27 126
102 52 Stockholm
Besöksadress:
Filmhuset, Borgvägen 1
SFI:s telefonväxel:
08-665 11 00

Cinemateket är en del av
Svenska Filminstitutet.
Läs mer på sf.se.

**Svenska
Filminstitutet**

6

Inledning 2**Det här är Cinemateket!** 4

Om biljetter och förmånskort.

Nyrestaurerat 5

Tysk klassiker i förlängd version.

Förmånsvisning 5

Gratis film för er med förmånskort.

Gästen 6

Tre gäster inleder filmer de själva har valt.

Cinemateket Live: Jane Campion 7

En av filmvärldens främsta kommer till Filmhuset.

Márta Mészáros 10

Ungerska arbetarkvinnor.

Germaine Dulac 12

Avantgardistisk stumfilm.

Arabiska motbilder 14

Filmer om kvinnor i arabspråkiga länder.

Kathryn Bigelow 16

Jakten på kicken.

Krigsfilm 18**Leni Riefenstahl** 20

Filmare i Hitlers tjänst.

Skräckfilm 22**Deepa Mehta** 24

Elementtrilogin.

Celina Murga 25

Argentinska nya vågen.

The Decline of Western Civilization 26

En heldag med punk och heavy metal.

Vad som helst – till synes 27

Konstfilm, experimentfilm och annan film som tänjer gränserna.

Länge leve filmen! 28

Nypremiär av digitaliserad svensk film.

Publikens val 29

Filmer önskade av er.

Specialevenemang 30

Svensk regipionjär och ny fransk film.

Närbilder 31

Filmer vi vill lyfta fram lite extra.

Unga Cinemateket 35

Filmhistorien för unga, gratis för alla upp till 15 år.

10

25

30

31

Mittuppslaget

Visningsschema april-maj 2015

Riv ut och sätt upp på väggen!

Cinemateket är en del av Svenska Filminstitutet och har från regeringen uppdraget att levandegöra filmhistorien genom visningar på biograf, framför allt av filmer som inte är tillgängliga på den ordinarie repertoaren. Genom Cinematekets visningar får du tillgång till hela filmhistorien, från stumfilm med levande musik till film som är så ny att den ännu inte har nått svenska biografteater. Vi bjuder in filmare och filmkännare som introducerar filmerna i vårt program, vi visar unika retrospektiver, fördjupande temaserier, nyrestaureerade klassiker och våra besökares mest önskade filmer, i samarbete med svenska och utländska festivaler och filmmarkiv.

Svenska Filminstitutet är medlem i La Fédération Internationale des Archives du Film (FIAPF), en internationell sammanslutning av filmarkiv och cinematek som tillsammans arbetar för att bevara och tillgängliggöra filmarvet. Cinemateket visar film i Filmhuset och på Biograf Victoria i Stockholm, på Capitol i Göteborg och på Biograf Spegeln i Malmö. Läs mer om våra biografteater i Stockholm på s. 2.

Svenska
Filminstitutet

Biljetter

Biljetter och förmånskort köper du i kassan på våra biografteater eller på cinemateket.se. Du kan även köpa förmånskort och biljetter till Filmhuset i Kulturdirekts informationsdisk i Kulturhuset vid Sergels torg. Biljetterna till april och maj släpps 26 mars.

Ordinarie biljettpris är 70 kronor, med undantag för Cinemateket Live, som kostar mer.

Med våra **förmånskort** blir biljetterna billigare, du får programtidningen hemskickad och andra specialerbjudanden. Korten gäller i ett år. Har du köpt en rabatterad biljett måste du visa upp ditt kort tillsammans med biljetten vid inläppet.

Är du under 15 år är det alltid gratis att gå på Cinemateket, men du får förstås bara gå på visningar där åldersgränsen tillåter det.

Åldersgräns

Olika åldersgränser gäller på olika filmer. Se i programmet vad som gäller för respektive film. På filmerna med 11-årsgräns får man vara 7 år och på filmerna med 7-årsgräns får man vara under 7 år om man är i sällskap med en vuxen.

Våra förmånskort:

Cinemateketkortet kostar 200 kr och med det betalar du 50 kr per biljett.*

Stora Cinemateketkortet kostar 1 000 kr och med det går du gratis på visningarna.*

* Undantag för Cinemateket Live.

Cinemateket på webben

All information om Cinematekets program finns också på cinemateket.se. Där hittar du även vår webbshop, där du kan köpa biljetter till visningarna i Filmhuset. Glöm inte heller att följa Cinemateket på Facebook och Twitter. Vi finns på [facebook.com/cinemateket.se](https://www.facebook.com/cinemateket.se), [facebook.com/UngaCinemateket](https://www.facebook.com/UngaCinemateket) och twitter.com/CinemateketSE.

Orienteringskarta för besökare till Filmhuset.

Nyrestaurerat

Filmkopior slits ut av att visas i projektorer och färgerna bleknar med tiden. Ibland har också en film klippts om av en producent eller distributör, så att endast stympade versioner återstår. Därför arbetar filmarkiv runt om i världen med att bevara och restaurera film. Det innebär att filmer återfår sina färger, att man snyggas till och tar bort repor och andra skador och sätter tillbaka försvunnet eller tidigare okänt material. Under den här rubriken lyfter vi fram filmer som nyligen har restaurerats, så att ni kan uppleva dem som de ska se ut.

Tyskland bleka moder

// Deutschland bleiche Mutter //

Tor 16 apr 18.00 Bio Victor

När Helma Sanders-Brahms andra världskriget-film *Tyskland bleka moder* 1980 hade premiär i Västtyskland fick den ett iskallt mottagande – trots fin respons från den internationella publiken på Berlins filmfestival. Sanders-Brahms mästerverk, om hur en nation och en familj förtärs av kriget, men också av det svåra livet under den efterföljande freden, klipptes därför ned med närmare en halvtimme. Den förkortade versionen är den enda som har funnits tillgänglig, fram tills filmen ifjol restaurerades till sin originallängd. När regissören närvarade vid nypremiären på Berlins filmfestival var det ett av hennes sista offentliga framträdanden innan hon gick bort, 73 år gammal.

Regi: Helma Sanders-Brahms, skådespelare: Eva Mattes, Ernst Jacobi, Elisabeth Stepanek, Angelika Thomas, 1980, Västtyskland, DCP, 2 tim 31 min, tyska, engelsk text, tillåten från 15 år

Förmånsvisning

I varje program bjuder vi på en exklusiv visning för dig med Stora Cinemateketkortet eller Cinemateketkortet.

Rendez-vous // Une rencontre // Tis 14 apr 18.00 Bio Victor

En gift man träffar en kvinna på väg att skilja sig och ömsesidig attraktion uppstår. De beslutar att inte ta det vidare, men ingen av dem kan sluta tänka på den andra. François Cluzet från *En oväntad vänskap* och Sophie Marceau har huvudrollerna i denna franska *Kort møte*. Filmen förhandsvisas i samarbete med **Njutfilms** och har biopremiär 17 april.

Regi: Liza Azuelos, skådespelare: Sophie Marceau, François Cluzet, Liza Azuelos, 2014, Frankrike, DCP, 1 tim 21 min, franska, svensk text, tillåten från 15 år

Förhandsvisning!

Gästen

I varje program bjuder vi in någon eller några personer att välja varsin film till Cinemateket. De inleder också visningarna.

Wanda Bendjellouls val: Väninnor

// *Girlfriends* //

Ons 1 apr 18.00 Bio Victor

Debutfilm hyllad av Stanley Kubrick, där vänskapen mellan två kvinnor i 30-årsåldern sätts på prov när den ena gifter sig. Med Christopher Guest och Viveca Lindfors i fina biroller. **Wanda Bendjelloul** är journalist och filmkritiker och driver bloggen Feministisk filmfasta.

Regi: Claudia Weill, skådespelare: Melanie Mayron, Anita Skinner, Bob Balaban, 1978, USA, 35 mm, 1 tim 28 min, engelska, sv. text, barn tillåten

Sara Bergmark Elfgrens val: Point Break

Fre 10 apr 18.00 Bio Victor

Ung poliskadett infiltrerar adrenalin-hög surfarliga som för att finansiera sin livsstil rånar banker iklädda masker föreställande gamla presidenter. Kathryn Bigelows kommersiella genombrott är en klassisk undercoverhistoria där polisen förförs av brottslingen under storartade actionsportscener. **Sara Bergmark Elfgren** är författare och manusförfattare, bland annat till *Cirkeln*. Läs mer om Kathryn Bigelow på s. 16.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Patrick Swayze, Keanu Reeves, Gary Busey, Lori Petty, 1991, USA, Japan, 35 mm, 2 tim 2 min, engelska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Roxy Farhats val: En hondjävuls liv och lustar

// *She-Devil* //

Ons 6 maj 18.00 Bio Victor

Svart komedi där hemmafru blir lämnad för glamourös författare (löst baserad på Jackie Collins) och planerar gruvlig hämnd på maken, som kallar henne "she-devil". Roseanne Barrs filmdebut och Meryl Streeps första komediroll. **Roxy Farhat** är video- och performancekonstnär, och ligger bland annat bakom videon till The Knifes "A Tooth for an Eye".

Regi: Susan Seidelman, skådespelare: Meryl Streep, Roseanne Barr, Ed Begley Jr., Linda Hunt, 1989, USA, 35 mm, 1 tim 39 min, engelska, svensk text, tillåten från 7 år

Cinematket Live: Jane Campion

Jane Campion: Lisa Tomasetti

Familjerelationer, klaustrofobiska och på gränsen till osunda, och kärlekshistorier där parterna slits mellan åtrå och förakt. Det är teman som alltid har präglat Jane Campions filmer. ”Jag ville jobba med saker som jag själv tänkte på och sysslade med, och det var för det mesta relationer och kärlek och ... sex!”, har hon sagt om

sitt filmskapande.

Den skruvade långfilmsdebuten *Sweetie*, skriven ihop med dåvarande sambon Gerard Lee, byggde på parets egna erfarenheter av att inte lyckas få till ett harmoniskt förhållande: En ung kvinna tragglar med en tvångsmässig relation samtidigt som hennes psykiskt sjuka och vilt utagerande lillasyster slukar allt känslomässigt syre hemma. Den dysfunktionella och excentriska förortsfamiljen återkom i *Holy Smoke*. Där tvingar en familj sin dotter att genomgå ett slags avprogrammering, vilket slutar med att det är den macho livscoachen själv som bryts ner, förförs och förnedras av sin adept.

Oavsett om hon skrivit manuset själv (vilket oftast varit fallet) eller inte, har Jane Campion, som växte upp i Wellington, Nya Zeeland, uteslutande gjort film med kvinnor i centrum. Inte nödvändigtvis starka och driftiga kvinnor, lika ofta utsatta och hunsade, men alltid komplexa och med en integritet och inre glöd som till slut gör att de exploderar framför kameran.

Det går att hitta en feministisk agenda i allt Campion har

gjort. I tv-serien *Top of the Lake* (2013), där hon återigen skrev manus tillsammans med Gerard Lee, drog hon det till sin spets på ett både kraftfullt och humoristiskt sätt med Peter Mullans kriminella patriark på ena planhalvan och Holly Hunters guruliknande matriark på den andra.

Att Jane Campion började som bildkonstnär märks i allt från de surrealistiska, skeva miljöerna i *Sweetie*, panoreringarna över den regntunga strandremsa där Holly Hunter och Anna Paquin dumpas tillsammans med sina koffertar i *Pianot* till scenen där Abbie Cornish sjunker ner i ett hav av lavendel i *Bright Star*. I dag utgör hon tillsammans med Peter Jackson och Niki Caro den lilla gruppen av nyzeeländska regissörer som växlar mellan att göra film på hemmaplan – det nyzeeländska och australiensiska landskapet har alltid varit ett bärande element i Campions verk – och i Hollywood och Europa.

Jane Campion tillhör också det fåtal kvinnor – fyra – som har nominerats till en Oscar för bästa regi. Men framför allt har hon gått till historien som den enda kvinnan, hittills, som har fått ta emot en Guldpalm i Cannes, för *Pianot*. Det har gett henne en motsägelsefull symbolstatus bland kvinnliga filmskapare som hon själv är måttligt förtjust i, eftersom hon i likhet med de flesta kollegor avskyr att definieras efter kön. Samtidigt väjer hon aldrig för att kritisera mansdominansen i filmbranschen, och det faktum att hon fortfarande är den enda kvinna som har vunnit.

Text: Karoline Eriksson, filmkritiker och magister i filmvetenskap

Cinematket Live: Jane Campion

Sön 26 apr 17.00 Bio Victor

Söndag 26 april kommer **Jane Campion** till Cinematket Live i Filmhuset, för att samtala med **Emma Gray Munthe** och svara på frågor från publiken. Efter samtalet visar vi Lilians Cavanis *Nattportieren*, som Campion själv har valt.

1 tim 30 min, engelska, tillåtet från 15 år

OBS! 280 kr för ordinarie biljett, 180 kr med Cinematketkortet och 100 kr med Stora Cinematketkortet.

Nattportieren

// Il portiere di notte //

Sön 26 apr 19.00 Bio Victor

Liliana Cavanis okonventionella och kontroversiella kärlekshistoria om en före detta SS-officer som inleder ett sadomasochistiskt förhållande med en judinna han utnyttjat i ett läger under kriget. Charlotte Rampling och Dirk Bogarde är lysande i denna omtvistade feministiska klassiker. **Jane Campion** inleder visningen.

Regi: Liliana Cavani, skådespelare: Charlotte Rampling, Dirk Bogarde, 1974, Italien, 35 mm, 1 tim 59 min, engelska, sv. text, tillåten fr. 15 år

Sweetie Tis 21 apr 18.00 Bio Victor

Jane Campion tävlade om Guldpalmen i Cannes redan med långfilmsdebuten, en färgsprakande, stilsäker film där en gränslös ung kvinna vänder upp och ned på sin sammanbitna systers förortsliv. Som förfilm visar vi skolfilmen *An Exercise in Discipline: Peel*, för vilken Campion blev första kvinna att vinna Guldpalmen för bästa kortfilm.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Geneviève Lemon, Karen Colston, Tom Lycos, 1989, Australien, 35 mm, 1 tim 39 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Förfilm: An Exercise in Discipline: Peel

Regi: Jane Campion, 1982, Australien, digital fil, 9 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

En ängel vid mitt bord

// An Angel at My Table //

Ons 22 apr 18.00 Bio Victor

Campion fick sitt stora genombrott med filmatiseringen av den nyzeeländska författaren Janet Frames självbiografi. Frame var som ung så skygg och udda att hon hamnade på mentalsjukhus, där hon feldiagnostiserades som schizofren. Hon låstes in i åtta år, fick 200 elchocker och var på väg att bli lobotomerad, men skrivandet förändrade hennes liv. Filmen vann fem priser i Venedig.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Kerry Fox, Karen Fergusson, Alexia Keogh, Melina Bernecker, 1990, Nya Zeeland, Australien, Storbritannien, 35 mm, 2 tim 38 min, engelska, svensk text, tillåten från 11 år

Pianot // The Piano //

Mån 27 apr 19.00 Biograf Victoria

Sön 10 maj 16.30 Bio Victor

En stum skotska ingår arrangerat äktenskap med en nyzeeländsk farmare och inleder en erotisk relation med en granne som bytt till sig hennes piano. Campion fick som första kvinna Guldpalmen i Cannes, filmen vann tre Oscars (bland annat till då 11-åriga Anna Paquin) och Michael Nymans soundtrack har sålts i över tre miljoner exemplar.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Holly Hunter, Harvey Keitel, Anna Paquin, Sam Neill, 1993, Nya Zeeland, Australien, Frankrike, 35 mm, 2 tim 1 min, engelska, svensk text, tillåten från 11 år

Porträtt av en dam // The Portrait of a Lady // Sön 3 maj 14.00 Bio Victor

Stjärnspäckad filmatisering av Henry James roman där den frisinna amerikanska arvtagerskan Isabel Archer 1872 reser till Europa och faller i klorna på sin mentor Madame Merle och änklingen och esteten Gilbert Osmond. Campions första film efter jättesuccén *Pianot* var ett lika praktfullt, men betydligt kyligare, kostymdrama, och delade kritikerna.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Nicole Kidman, John Malkovich, Barbara Hershey, 1996, Storbritannien, USA, 35 mm, 2 tim 25 min, engelska, svensk text, barntillåten

Holy Smoke Ons 13 maj 18.00 Bio Victor

Dråplig maktkamp med sexuella undertoner mellan ung kvinna som hittat sig själv i Indien och manlig avprogrammerare inhyrd av hennes familj för att få henne på bättre tankar. Kate Winslet i en av sina första roller efter *Titanic* och Harvey Keitel som en skruvad variant av machomannen han spelade i *Pianot*.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Kate Winslet, Harvey Keitel, Pam Grier, 1999, USA, Australien, 35 mm, 1 tim 54 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

In the Cut

Ons 13 maj 20.15 Bio Victor

Explicit och brutal erotisk thriller där Meg Ryan i otypisk roll faller för Mark Ruffalos mordutredare, trots att hon misstänker att det i själva verket är han som är mördaren. Kritikerna var inte nådiga, men *In the Cut* har senare lyfts fram som ett skol-exempel på feministiskt filmskapande. Campion dyker upp i en cameo som servitris.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Meg Ryan, Mark Ruffalo, Jennifer Jason Leigh, 2003, USA, Australien, Storbritannien, 35 mm, 1 tim 59 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Bright Star

Sön 3 maj 17.00 Bio Victor

Kärlekshistorien mellan den fattige poeten (och sedermera nationalskalden) John Keats och den livfulla Fanny Brawne är Campions kanske mest sensuella film, trots att huvudpersonerna knappt rör varandra. Kerry Fox, som spelade Janet Frame i *En ängel vid mitt bord*, gör Campions comeback som Fannys mor.

Regi: Jane Campion, skådespelare: Abbie Cornish, Ben Whishaw, Paul Schneider, Kerry Fox, 2009, Storbritannien, Australien, Frankrike, tvix, 1 tim 58 min, engelska, svensk text, barntillåten

Márta Mészáros

Márta Mészáros är en av Ungerns främsta regissörer. Med en Guldbjörn från Berlin och ett jurypris från Cannes är hon också en av Europas mest prisbelönda kvinnliga regissörer.

Klimatet för att göra film i Ungern var bättre än i många andra sovjetiska satellitstater. Ungerska regissörer tilläts åka på internationella festivaler och fick till och med besöka New York. Censuren var visserligen hård, och regissörer som Miklós Jancsó och István Szabó försökte komma runt den. ”Men det var bara jag som tacklade fattigdoms-problemet direkt. Jag vet inte varför”, sade Mészáros i en intervju 2002.

Hon debuterade som spelfilmsregissör med *The Girl*, om ensamheten en barnhemsflicka upplever när hon letar efter sin biologiska mamma. Ensamhet och utsatthet är återkommande teman i Mészáros filmer – men trots förutsättningarna är hennes arbetarkvinnor starka och självständiga. Den

internationella genombrottsfilmen *Adoption*, som vann Guldbjörnen på Berlins filmfestival, kretsar kring kvinnlig solidaritet. Filmkritikern Eva af Geijerstam har beskrivit det som filmer om ”kärlekens, vänskapens och frigörelsens villkor”.

Den produktiva Mészáros har fortsatt att göra film, ända in på 2010-talet. Hon medverkade senast med en gripande kortfilm i *Magyarország 2011*, elva ungerska regissörers kollektiva protest mot premiärminister Viktor Orbán och det ungerska samhällets fascistiska tendenser.

Vi visar fem av Márta Mészáros mest uppmärksammade filmer.

Text: Tomas Tengmark

Filmerna visas i samarbete med Magyar Filmunió och Balassi Institute.

The Girl // *Eltávozott nap* //

Lör 11 apr 18.00 Bio Victor

Efter många kort- och dokumentärfilmer långfilmsdebuterade Márta Mészáros 1968 med *The Girl*, där en textilarbetare uppväxt på barnhem letar efter sin biologiska mamma. När hon sätter in en efterlysning i en tidning tar livet en oväntad vändning. *The Girl* var den första ungerska spelfilmen regisserad av en kvinna.

Regi: Márta Mészáros, skådespelare: Kati Kovács, Teri Horváth, Ádám Szirtes, 1968, Ungern, 35 mm, 1 tim 23 min, ungerska, engelsk text, tillåten från 15 år

Nio månader

// *Kilenc hónap* // Lör 9 maj 14.00 Bio Victor

En kvinna som vill stå på egna ben vägrar acceptera sin pojkvåns konventionella kvinnosyn. Hon har en femårig son från ett tidigare förhållande och blir gravid igen, men vill inte gifta sig och vara den hemmafru som den blivande fadern önskar. *Nio månader* vann priser på filmfestivalerna i både Berlin och Cannes.

Regi: Márta Mészáros, skådespelare: Jan Nowicki, Lili Monori, Kati Berek, Djoko Rosić, 1976, Ungern, 35 mm, 1 tim 31 min, ungerska, svensk text, tillåten från 11 år

Dagbok för mina barn

// *Napló gyermekeimnek* // Mån 11 maj 19.00 Biograf Victoria

Första delen i Márta Mészáros trilogi av dagboksfilmer om sin familj. Juli, en ung kvinna som överlevt krigsåren i Sovjet, återvänder tillsammans med sina morföräldrar till ett Budapest i ruiner. Morfaderns syster, en högt uppsatt partimedlem, vill adoptera Juli för att hjälpa henne, men hon vill vara självständig och revolterar. Filmen låg färdig i två år innan den tilläts gå upp på bio i Ungern, men Mészáros vann juryns stora pris i Cannes.

Regi: Márta Mészáros, skådespelare: Zsuzsa Czinkóczi, Anna Polony, Jan Nowicki, Mari Szemes, Pál Zolnay, 1982, Ungern, 35 mm, 1 tim 47 min, ungerska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Adoption // Örökbefogadás //

Fre 1 maj 18.00 Bio Victor

Kati, en arbetarkvinna från landsbygden, vill ha barn med sin älskare som redan är gift. En dag dyker en tonåring på rymmen upp och söker skydd hemma hos Kati. Kvinnorna kommer varandra nära, privat och på arbetet. Kvinnlig solidaritet har sällan porträtteras vackrare än på ett oglamouröst fabrikgolv i Ungern. Márta Mészáros vann som första kvinna någonsin Guldbjörnen i Berlin och filmen blev hennes internationella genombrott.

Regi: Márta Mészáros, skådespelare: Kati Berek, Péter Fried, Gyöngyvér Vigh, 1975, Ungern, 35 mm, 1 tim 28 min, ungerska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Marie och Julie // Ók ketten //

Ons 8 apr 20.00 Bio Victor

Marina Vlady, känd från Jean-Luc Godards *Två eller tre saker jag vet om henne*, imponerar i rollen som Marie, chef för ett hem med unga arbetarkvinnor. Hon trotsar fabriken regler för att hjälpa Julie, som brottas för sitt äktenskap. ”Att Márta Mészáros möjligen är världens främsta kvinnliga filmskapare idag är en sak. Att hon är en av världens främsta berättare om hur vi har det med varandra är en annan. Och viktigare.” – Bernt Eklund, Expressen

Regi: Márta Mészáros, skådespelare: Marina Vlady, Lili Monori, Zsuzsa Czinkóczi, Jan Nowicki, 1977, Ungern, Frankrike, 16 mm, 1 tim 36 min, ungerska, svensk text, tillåten från 15 år

Germaine Dulac

”Filmen, som den uppfattas i dag, är ingenting annat än en spegel av de andra konstarna. Men den är något mycket mer än en spegel, filmen måste befrias från sina kedjor och ges sin sanna personlighet.” – Germaine Dulac

Germaine Dulac är en av filmhistoriens första kvinnliga regissörer och en av det franska 1920-talets mest originella konstnärer. Hon gjorde ett 30-tal filmer, hade ett eget bolag, skrev om både praktiska och teoretiska aspekter av filmskapandet, höll passionerade föreläsningar, grundade en filmtidskrift och var ordförande för de franska filmklubbarna. Hon gjorde narrativa filmer och avantgardistiska experiment, vetenskapliga filmer och journalfilm. Många av hennes filmer är uttalat feministiska verk som ifrågasätter de rådande kvinnrollerna. Med sin mångsidighet och produktivitet, sitt politiska engagemang och sina starka åsikter, är Dulac en av dem som har gjort mest för att filmen ska betraktas som en egen konstart.

Text: Nina Widerberg

Missa inte chansen att höra den framstående belgiska stumfilmspianisten **Hilde Nash**, som 11 och 12 april besöker Cinemateket för att ackompanjera två av våra visningar!

La cigarette + La souriante Madame Beudet

Sön 12 apr 16.30 Bio Victor

Redan i Germaine Dulacs äldsta bevarade verk, *La cigarette* – där en ung, frisinnad parisiska driver sin äldre, konservativa make till vansinne genom att dansa tango och spela golf med andra män – kan man se fröet till hennes senare tekniker och grunderna till den franska impressionistiska filmen med naturalistiskt skådespel, symbolisk ikonografi, associativa klippning och musikaliska analogier. Dulacs genombrott, *La souriante Madame Beudet*, är ett feministiskt portalverk, där en man varje dag skämtar med sin fru genom att spela rysk roulette med en oladdad pistol, och hon skämtar tillbaka genom att ladda den. **Hilde Nash** ackompanjerar på piano.

Regi: Germaine Dulac, 1919/1923, Frankrike, 35 mm, 56 min/38 min, franska och engelska mellantexter, tillåtna från 15 år

Levande musik!

L'invitation au voyage + La coquille et le clergyman

Lör 11 apr 14.00 Bio Victor

L'Invitation au voyage är en impressionistisk iscensättning av Charles Baudelaire's dikt om en olyckligt gift kvinna som lyssnar till en sjömans äventyr på en rökgig bar, och drömmer om fjärran länder. I *La coquille et le clergyman*, Germaine Dulacs mest kända film, blir en präst, svuren till ett liv i celibat, förälskad och lider alla helvetets kval. Dulac ville regissera "en dröm på bioduken" och inspirerade Luis Buñuel och Salvador Dalí att göra *Den andalusiska hunden*. **Hilde Nash** ackompanjerar på piano.

Regi: Germaine Dulac, 1927/1928, Frankrike, 35 mm, 39 min/37 min, utan dialog, tillättna från 15 år

Levande musik!

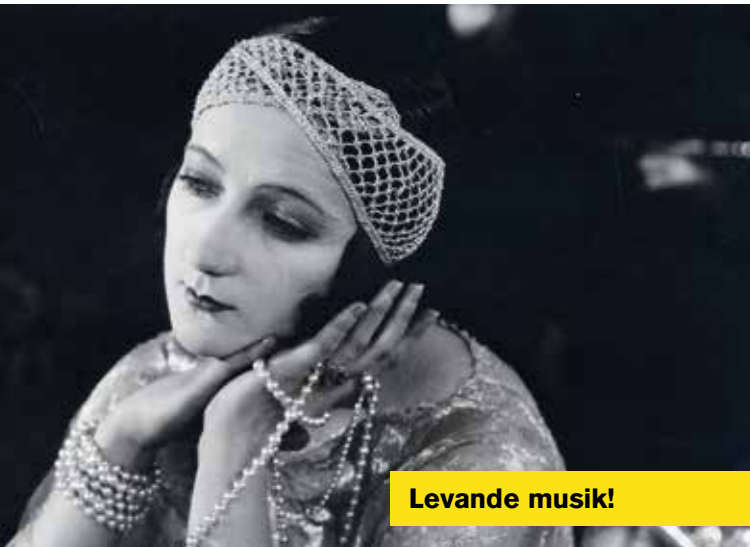

Princesse Mandane

Sön 19 apr 16.15 Bio Victor

Humoristisk och modern filmatisering av Pierre Benoits roman om kvinnor som inte alltid gör som männen vill och om njutningar och faror med eskapism, när en ung man drömmer om att rädda en orientalisk prinsessa i manskläder. Ett visuellt praktverk med fashionabla kläder, exotiska miljöer och experimentella drömsekvenser. **Matti Bye** ackompanjerar på piano.

Regi: Germaine Dulac, skådespelare: Edmonde Guy, Edmond van Duren, Jacques Arnna, 1928, Frankrike, 35 mm, 1 tim 14 min, franska och engelska mellantexter, tillättna från 15 år

Levande musik!

Arabiska motbilder

När Rebecca Hillauer beskriver Beirut i *Encyclopedia of Arab Women Film-makers* refererar hon till Jocelyn Saabs film *Once Upon a Time in Beirut*:

”De två kvinnliga rollfigurerna klär sig i tajta t-shirts, korta kjolar och röker vattenpipa på caféer. Men verkligheten är mångbottnad, då många kvinnor fortfarande förväntas vara oskulder när de gifter sig.” Kontrasten mellan kvinnlig frigörelse och patriarkal eller religiös underkastelse är ett tema som återkommer i flera arabiska filmer av kvinnliga regissörer.

Under rubriken ”Arabiska motbilder” visar vi filmer som alla belyser kvinnans roll i arabiskspråkiga samhällen. Egyptiska *Coming Forth By Day* handlar om två kvinnors hängivna och obetalda arbete, i en familj med en sjuk man. I *A Door to the Sky* får en modern marockansk kvinna en religiös upplevelse och grundar en muslimsk fristad för kvinnor. Och i Saudi Arabiens första film av en kvinna, *Den gröna cykeln*, längtar en flicka efter en cykel, något som är *haram* (förbjudet) för henne.

Text: Tomas Tengmark

Den gröna cykeln // Wadja //

Fre 3 apr 18.00 Bio Victor

Tioåriga Wadja drömmer om en grön cykel, men i Saudi Arabien är det inte tillåtet för flickor att cykla. I skolan är hon känd som en bråkmakare, så när hon anmäler sig till en tävling i Koran-recitation där priset är en summa pengar blir hennes lärare förvånade. Men Wadja har beslutat sig för att skaffa pengar så att hon kan köpa cykeln själv. Saudi Arabiens första film regisserad av en kvinna.

Regi: Haifaa Al Mansour, skådespelare: Waad Mohammed, Reem Abdullah, Abdullrahman Al Gohani, Sultan Al Assaf, 2012, Saudi Arabien, Tyskland, USA, Förenade Arabemiraten, Nederländerna, Jordanien, DCP, 1 tim 38 min, arabiska, svensk text, barntillåten

Coming Forth By Day // Al-khoroug lel-nahar //

Sön 5 apr 16.00 Bio Victor

Egyptisk diskbänksrealism där en invalidiserad familjefar sköts om av hans maka och dotter i en lägenhet i Kairo. Hala Lotfys långfilmsdebut imponerar med vackert foto, långa tagningar och långsamma panoreringar som påminner om europeisk arthousefilm. Filmens originaltitel är det bokstavliga namnet på den egyptiska begravningsinstruktion från 1500-talet f. Kr. som brukar kallas *De dödas bok*.

Regi: Hala Lotfy, skådespelare: Donia Maher, Salma Al-Naggar, Ahmad Lutfi, 2012, Egypten, Förenade Arabemiraten, DCP, 1 tim 36 min, arabiska, engelsk text, tillåten från 15 år

Once Upon a Time in Beirut

// Kanya Ya Ma Kan, Beyrouth //

Ons 15 apr 18.00 Bio Victor

Två kvinnor saknar tiden innan inbördeskriget i Libanon. Med hjälp av några bevarade filmrullar och en tillbakadragen cineast inleder de en resa som bara kan upplevas på film, och genom film. Rollfigurerna spelar med i scener från gamla filmer i detta säregna collage av bilder från mytens och verklighetens Beirut.

Regi: Jocelyne Saab, skådespelare: Michèle Thyan, Myrna Maakaron, Emile Accar, 1994, Libanon, Frankrike, Tyskland, Argentina, 35 mm, 1 tim 41 min, arabiska, engelsk text, tillåten från 15 år

A Door to the Sky

// Bab Al-Sama Maftouh //

Ons 15 apr 20.00 Bio Victor

Nadia återvänder från Paris till Fez för att besöka sin döende far. Religiösa traditioner verkar först avlägsna, men med tiden närmar hon sig islam. Det är dock ingen statsreligion eller fundamentalistisk tolkning, utan en självförverkligande och spirituell islam. Nadia öppnar en *zawiya*, en fristad där kvinnor kan ägna sig åt meditation och kommunikation med Allah.

Regi: Farida Ben Lyazid, skådespelare: Zakia Tahri, Eva Saint-Paul, Chaabia Laadraoui, Bashir Skirej, 1989, Marocko, Tunisien, Frankrike, 35 mm, 1 tim 47 min, arabiska, engelsk text, tillåten från 15 år

Kathryn Bigelow

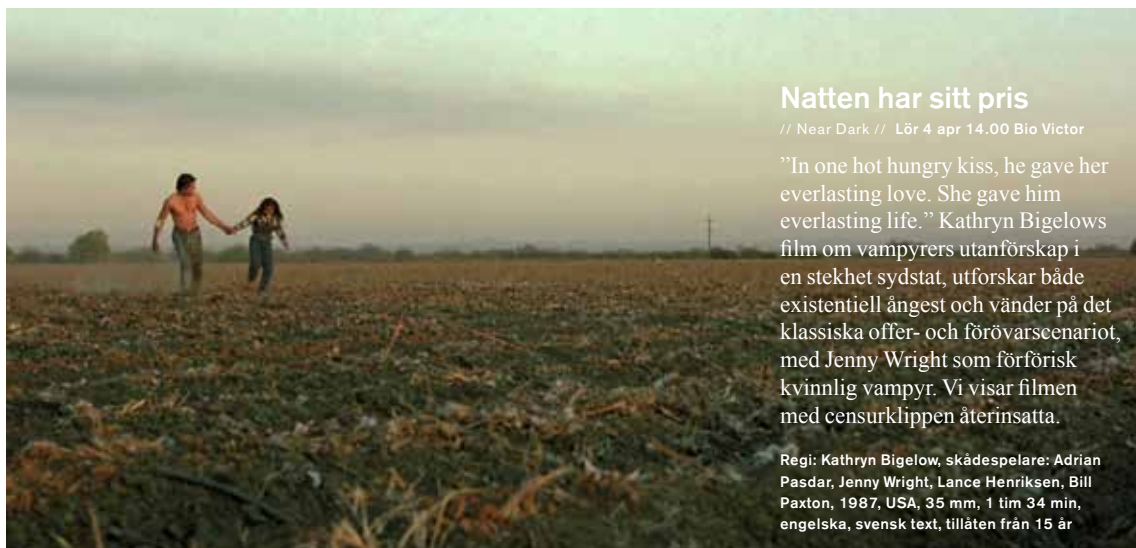
I Kathryn Bigelows skolfilm *The Set-Up* misshandlar två män varandra samtidigt som två semiotiker dekonstruerar scenen i en voice-over. Någonstans är detta emblematiskt för hennes fortsatta karriär: hon ägnar sig åt våldsamma historier, men med en egen ingång.

Bigelow rör sig i de grabbigaste av vatten, med hårdkokta, stilrena actionfilmer som nästan alltid handlar om någon sorts kicksökande. Det kan vara vampyrens jakt på blod, adrenalinjunkiens fallskärmshoppande eller den kittlande livsfaran i att desarmera sprängladdningar. ”Berättelser med hög effekt”, kallar hon dem själv.

Bigelows tidiga filmer byggde snabbt upp ett följande av fans, men det dröjde till science-fiction-thrillern *Strange Days* innan hon fick kritikerna med sig. Med *The Hurt Locker* vann hon som första kvinna en Oscar för bästa

regi och det var också första gången Oscarakademien utsåg en film av en kvinna till årets bästa film. I dag är hon omhuldad av både kritiker och publik, men som världens kanske mest kända kvinnliga regissör är hon också i skottlinjen. *Zero Dark Thirty*, Bigelows skildring av jakten på Usama Bin Laden, beskyldes för att rättfärdiga tortyr som förhörsmetod och fick CIA:s högsta chef att ta avstånd från filmen. Kathryn Bigelow överskrider gränserna och utmanar samhällets förväntningar på kvinnor inom film. Hon söker, om inte kicken, så i alla fall risken.

Text: Candace Droguett

Natten har sitt pris

// Near Dark // Lör 4 apr 14.00 Bio Victor

”In one hot hungry kiss, he gave her everlasting love. She gave him everlasting life.” Kathryn Bigelows film om vampyrers utanförskap i en stekhet sydstat, utforskar både existentiell ångest och vänder på det klassiska offer- och förövarscenariot, med Jenny Wright som förförlig kvinnlig vampyr. Vi visar filmen med censurklippen återinsatta.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Adrian Pasdar, Jenny Wright, Lance Henriksen, Bill Paxton, 1987, USA, 35 mm, 1 tim 34 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Blue Steel

Fre 17 apr 18.00 Bio Victor

När polisen Megan Turner dödar en butiksrånare lyckas ett av vittnena stjäla brottslingens Magnum 44. Han inleder en mordturné för att fånga Turners uppmärksamhet. *Blue Steel* är en av Bigelows mest förbisedda filmer, där Jamie Lee Curtis som Bigelows första kvinnliga protagonist inte bara kämpar mot den Patrick Bateman-like mördaren utan även mot New Yorks misogynia poliskår.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Jamie Lee Curtis, Ron Silver, Elizabeth Peña, 1989, USA, 35 mm, 1 tim 42 min, engelska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Point Break

Fre 10 apr 18.00 Bio Victor

Sön 17 maj 18.15 Bio Victor

Ung poliskadett infiltrerar adrena-linhög surfarliga som för att finansiera sin livsstil rånar banker iklädda masker föreställande gamla presidenter. Kathryn Bigelows kommersiella genombrott är en klassisk undercoverhistoria där polisen förförs av brottslingen under storartade actionsportscener.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Patrick Swayze, Keanu Reeves, Gary Busey, Lori Petty, 1991, USA, Japan, 35 mm, 2 tim 1 min, engelska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Strange Days

Lör 4 apr 16.00 Bio Victor

I ett kollapsat, framtida (1999) Los Angeles säljer en före detta polis illegala filer med inspelade minnen, vilka användaren upplever ”på riktigt” när de spelas upp igen. När han kommer över en fil som skildrar ett brutalt mord hamnar han i knipa. Tidstypisk millennie- och teknik-paranoia, men också en för genren ovanlig kärlekshistoria, mellan Ralph Fiennes och Angela Bassett.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Ralph Fiennes, Angela Bassett, Juliette Lewis, 1995, USA, 35 mm, 2 tim 24 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

The Hurt Locker

Lör 18 apr 16.15 Bio Victor

Att desarmera bomber är vardags-göra för den amerikanska elitstyrkan på uppdrag i Bagdad. För en av dem, Sergeant William James, har kriget rusets effekt. Han mår illa av riskerna och de blodiga kropparna, men han kan inte vara utan det. *The Hurt Locker* vann en Oscar för bästa film och Kathryn Bigelow tilldelades som första kvinna någonsin statyetten för bästa regi.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Jeremy Renner, Brian Geraghty, Anthony Mackie, 2008, USA, 35 mm, 2 tim 11 min, engelska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

Krigsfilm

”Krigets första offer är sanningen”, en fras myntad av en amerikansk politiker i samband med första världskriget, är en av krigsjournalistikens grundprinciper. Att på film skildra två, eller flera, olika sidors militära kamp är naturligtvis dömt att uppröra minst en av sidorna. Krigsfilm är samtidigt en av filmhistoriens mest populära genrer, alltsedan D. W. Griffiths imponerande – och förljugna – *Nationens födelse*, som fyller 100 i år.

De bästa krigsfilmerna är därför de som inte försöker berätta sanningar om krigshandlingar på storpolitisk nivå, utan i stället handlar om vad kriget gör med den enskilda individen. Som den italienska alfahannens förlorade värdighet när han hamnar i koncentrationsläger i Lina Wertmüllers *Mannen som köpte sitt liv*. Eller den amerikanska bombexperten som bara är mentalt närvarande under skarpt läge i Kathryn Bigelows *The Hurt Locker*. Krigets största offer är förmågan att vara människa.

Text: Anders Annikas

De flammade åren // Povest plamennij let // Tis 28 apr 18.00 Bio Victor

Julija Solntseva började sin bana som skådespelare, bland annat i den konstruktivistiska science fiction-klassikern *Aelita*. När hon senare blev regissör samarbetade hon ofta med maken Aleksandr Dovzjenko, och efter hans död gjorde hon andra världskrigs-eposet *De flammade åren* efter hans manus. Solntseva vann regipriset i Cannes och filmen uppmärksammades och belönades också för sin nyskapande användning av handhållen 70 mm-kamera. Vi visar en av få bevarade 70 mm-kopior.

Regi: Julija Solntseva, skådespelare: Boris Andrejev, Zinaida Kirienko, Sergej Lukjanov, 1961, Sovjetunionen, 70 mm, 1 tim 37 min, ryska och tyska, dansk text, tillåten från 15 år

70 mm!

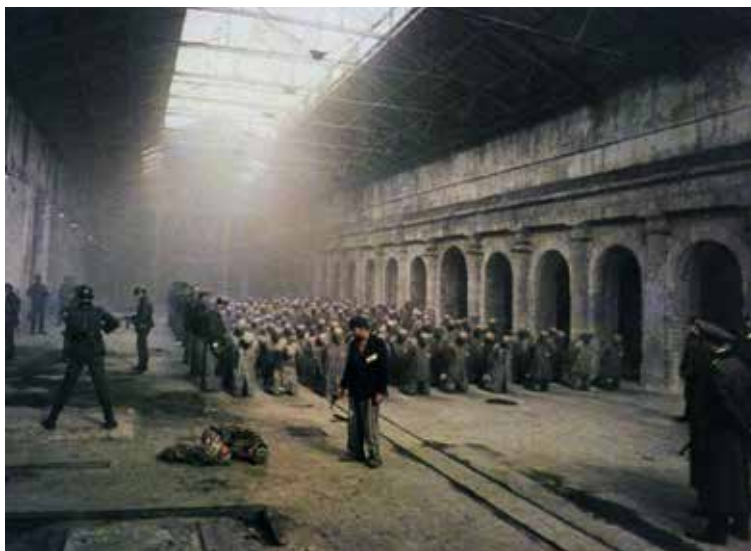
Mannen som köpte sitt liv

// Pasqualino Settebellezze //

Mån 20 apr 19.00 Biograf Victoria

Den charmiga napolitanaren Pasqualino hamnar i tyskt koncentrationsläger under andra världskriget, i denna mörka föregångare till *Livet är underbart*. Lina Wertmüllers mästertligt komplexa skildring av hur lågt en människa är beredd att sjunka gav henne som första kvinna någonsin en Oscarnominering för bästa regi.

Regi: Lina Wertmüller, skådespelare: Giancarlo Giannini, Shirley Stoler, Piero Di Iorio, Elena Fiore, 1975, Italien, 35 mm, 1 tim 55 min, italienska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

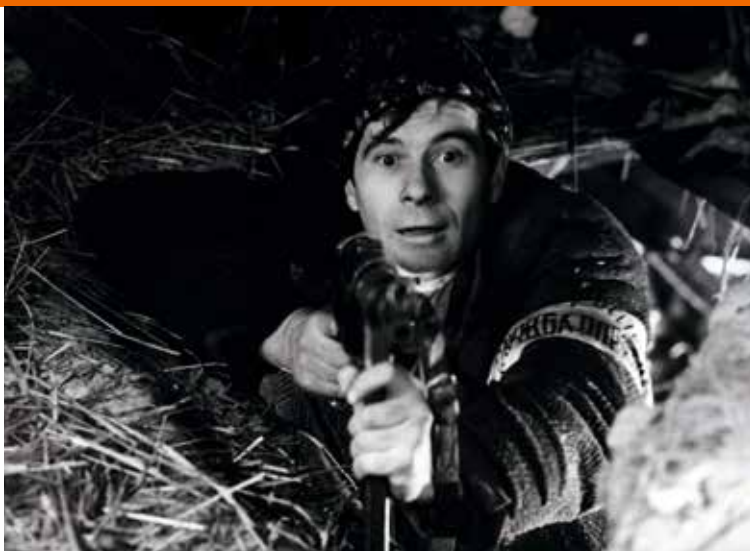
Starkare än döden

// Voschozjdenije //

Lör 25 apr 16.30 Bio Victor

Två partisaner i sovjetiska Vitryssland tillfångatas av tyskvänliga polisstyrkor och väljer motsatta vägar att motstå tortyr och förhör: en vägrar samarbete och den andre berättar sådant tyskarna redan vet. Mästerverket *Starkare än döden* vann Guldbjörnen i Berlin och blev ukrainska Larisa Sjepitkos sista film innan hon gick bort i förtid, 41 år gammal.

Regi: Larisa Sjepitko, skådespelare: Boris Plotnikov, Vladimir Gostjukhin, Ljudmila Poljakova, 1977, Sovjetunionen, 35 mm, 1 tim 49 min, ryska, svensk text, tillåten från 15 år

The Hurt Locker

Lör 18 apr 16.15 Bio Victor

Att desarmera bomber är vardags-göra för den amerikanska elitstyrkan på uppdrag i Bagdad. För en av dem, Sergeant William James, har kriget rusets effekt. Han mår illa av riskerna och de blodiga kropparna, men han kan inte vara utan det. *The Hurt Locker* vann en Oscar för bästa film och Kathryn Bigelow tilldelades som första kvinna någonsin statyetten för bästa regi. Läs mer om henne på s. 16.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Jeremy Renner, Anthony Mackie, Brian Geraghty, 2008, USA, 35 mm, 2 tim 11 min, engelska, svensk och finsk text, tillåten från 15 år

In the Land of Blood and Honey

Sön 10 maj 14.00 Bio Victor

Angelina Jolies två filmer som regissör handlar båda om krig. Publikframgång-*en Unbroken*, bioaktuell i vintras, utspelar sig i ett japanskt fångläger under andra världskriget. I den mindre kända debuten, *In the Land of Blood and Honey*, hamnar ett tidigare kärlekspar på olika sidor under 90-talets krig i Jugoslavien. Jolie skrev manuset efter att ha rest runt som FN-ambassadör.

Regi: Angelina Jolie, skådespelare: Goran Kostić, Zana Marjanovic, Rade Šerbedžija, 2011, USA, DCP, 2 tim 7 min, bosniska och serbiska, engelsk text, tillåten från 15 år

Leni Riefenstahl

Under mitt första år som chef för filmfestivalen i Göteborg skrev jag ett brev till regissören Leni Riefenstahl och bjöd in henne till festivalen i samband med en planerad retrospektiv. I ett artig svar tackade Frau Riefenstahl för inbjudan, men just denna säsong var hon ovanligt upptagen – redan inbokade festivalbesök och retrospektiver och därtill ett späckat turnéschema med resor till både Japan och USA i samband med premiären på den senaste filmen ... Men kanske nästa år? avslutades brevet i optimistisk ton. Då var hon 100. Året därpå, 2003, dog Riefenstahl, strax efter sin 101-årsdag.

Leni Riefenstahls liv och karriär består av ett ”före” och ett ”efter”. De nära kopplingarna till Adolf Hitler som en filmskapare i tredje rikets tjänst kastade en lång slagskugga över hennes obestridliga talang. I en intervjufilm från 2002 berättar Riefenstahl hur hon efter en klätterdag i Dolomiterna 1939 kommit ner från toppen till byn, där en bergsguide upplyst henne om att kriget brutit ut. Där och då, tyckte Riefenstahl vid 100, kunde hennes liv ha fått sluta. Men även om hennes egentliga filmkarriär tog abrupt slut efter kriget, hann hon med en hel del under resten av sitt osedvanligt långa liv.

Hon började som dansare, men efter en knäskada bestämde hon sig för att bli skådespelare. Av en slump såg hon en av Arnold Fancks naturlyriska bergsfilmer, och blev helt besatt av såväl bergen som filmen som konstnärligt uttryck. Hon lyckades övertyga regissören att hon skulle vara perfekt för hans nästa film. Efter en handfull filmer med Fanck, under vilka Riefenstahl noga studerade tekniken och hantverket, skrev och regisserade hon 1932 sin första film, *Det blå ljuset*. Hon spelade själv huvudrollen i det vildmarksromantiska dramat och filmen vann pris i Venedig. Riefenstahls gryende ryktbarhet undgick inte Hitler – och som många andra förhåxades hon när hon samma år hörde honom tala på Berliner Sportpalast. Detta ömsesidiga intresse utgjorde upptakten till *Viljans triumf*,

det suggestiva och skrämmande dokumentet om nazisternas partidagar i Nürnberg 1934. Filmen som för alltid skulle göra Leni Riefenstahl ökad.

Gjorde hon en eller tre synnerligen kvalificerade propagandafilmer för nazisterna? Oavsett det moraliska kontot skulle hon livet ut hävda att hon beordrades att göra *Viljans triumf* och dubbelfilmen *Den stora olympiaden* om OS i Berlin 1936 och att hon inte hade en aning vilken effekt filmerna skulle få.

Naiv eller ej – det som är säkert är att Leni Riefenstahl var en mycket viljestark kvinna, en arbetsnarkoman och perfektionist med höga estetiska ideal. Även om operamelodramen *Tiefland* i dag ter sig överdrivet estetiserande, vittnar iscensättning, ljussättning och klipp om Riefenstahls stora talang. Det är på många sätt en mäterlig film. *Tiefland*, som hon påbörjade före kriget, var för övrigt den enda film som hon kunde göra och slutföra efter kriget, 1954. Ett dussintal andra projekt gick i stöpet, ett av de sista en planerad remake av *Det blå ljuset*. På senare tid har även Jodie Foster och Steven Soderbergh velat göra film om Leni Riefenstahl, men också det har visat sig omöjligt på grund av stigmatiseringen.

Efter krigsslutet och fyra år i fängelse, blev Riefenstahl officiellt denazifierad av en västtysk domstol. Hon blev fotoreporter i Afrika, gjorde en berömd fotobok om Nubafolket i Sudan. Med några år till 100-årsstrecket lärde sig Riefenstahl att dyka, skaffade digital redigeringsutrustning och avslutade sitt liv med att göra undervattensfilmen *Impressionen unter Wasser*, hennes bidrag till att rädda korallreven.

Hade Leni Riefenstahl inte blivit, eller gjort sig, till redskap för nazismens propagandamaskineri, hade hon kanske varit en filmikon i höjd med Sergej Eisenstein eller Orson Welles. Men historien ville annorlunda.

Texter: Jannike Åhlund, filmskribent

Viljans triumf // Triumph des Willens //

Tor 9 apr 18.00 Bio Victor

Dokumentär eller propaganda? ”Sympatiskt inställd dokumentär om ett propagandamöte”, enligt kritikern Richard Corliss. *Viljans triumf* inleds med att Adolf Hitler, som en *deus in machina*, nedstiger från himlen i sitt flygplan till Nürnberg, där partidagarna ska äga rum. Med bara några veckors förberedelser lyckades Riefenstahl mobilisera en kader av 18 fotografer. Propagandaeffekten av filmen var så monumental att den länge var förbjuden efter kriget, av rädsla att den skulle återuppväcka den nazistiska rörelsen. Visningen inleds av **Daniel Brännström**, Cinematekschef.

Regi: Leni Riefenstahl, medverkande: Adolf Hitler, Joseph Goebbels, Rudolf Hess, 1935, Tyskland, 35 mm, 1 tim 52 min, tyska, engelsk text, tillåten från 15 år

Den stora olympiaden // Olympia //

Dubbelfilmen om OS i Berlin 1936 var inte lika öppet propagandistisk som *Viljans triumf*. Filmen blev en lovsång till den olympiska andan och fysisk perfektion. Riefenstahls egna estetiska ideal passade som hand i handske med såväl den olympiska estetikerna som med de fascistiska idealerna och Hitlers idéer om ”den nya människan”. Hennes kamera, särskilt i filmens andra del, vilar beundrande på de manliga atleternas kroppar, som utstrålar hälsa, vitalitet och ungdom. I prologen, där det antika Greklandens olympier kommer till liv, deltog regissören själv med estetisk nakendans. Under inspelningen av filmen hade Riefenstahl hela tiden propagandaministern Goebbels i hasorna, som klagade på att det var för lite fokus på Führern. Riefenstahl filmade så mycket material från de 136 tävlingarna att hon sedan fick tillbringa tio timmar om dagen under tio veckor för att se igenom hela materialet, 400 000 meter film. Hon var också kreativ då hon utvecklade dokumentärfilmens bildspråk; för att komma nära längdhopparna grävde hon ned kameran i marken, för att få de maffigaste perspektiven lät hon bygga kameratorn och för att kunna följa löparna längs banorna använde hon en kameravagn på räls – det tracking shot som sedan blev standard i filmindustrin.

Den stora olympiaden: Nationernas fest

// Olympia 1. Teil – Fest der Völker //

Lör 2 maj 14.00 Bio Victor

Regi: Leni Riefenstahl, 1938, Tyskland, 35 mm, 2 tim 3 min,
tyska, utan text, tillåten från 15 år

Den stora olympiaden: Olympisk ungdom

// Olympia 2. Teil – Fest der Schönheit //

Lör 2 maj 16.30 Bio Victor

Regi: Leni Riefenstahl, 1938, Tyskland, 35 mm, 1 tim 37 min,
tyska, utan text, tillåten från 15 år

Tiefland Tor 23 apr 18.00 Bio Victor

Riefenstahl tackade först nej till att regissera *Viljans triumf*, eftersom hon var fullt upptagen med sin egen film, *Tiefland*. Filmen, med Riefenstahl i en av huvudrollerna, började spelas in 1934. Först 20 år senare kunde hon slutföra inspelningen, då efter en kontrovers kring statister som lär ha varit romska lägerfångar. Filmen är en ögonbedövande naturromantisk melodram i feodal (spansk, men tyskspråkig) miljö. Förtryckta bönder tar rättvisan i egna händer och gör processen kort med den jordägande markisen. En samhällskritisk western i de spanska alperna.

Regi: Leni Riefenstahl, skådespelare: Bernhard Minetti, Leni Riefenstahl, Albert Wäscher, 1954, Österrike, Västtyskland, 35 mm, 1 tim 39 min,
tyska, engelsk text, tillåten från 15 år

Skräckfilm

Varför är det viktigt att både kvinnor och män gör film? Vid sidan av genuspolitiska aspekter kring representation finns det för skräckfilm ytterligare en faktor: film ska skrämra. Och än mer rysningar än genrens upprepade mönster ger det oväntade. En kvinnas skräck behöver förstås inte vara väsensskild från en mans. Men fler perspektiv ökar möjligheten till fler dimensioner av terror. Skräckgenren stöper glatt om sig och rymmer i dag långt mer än vad den ofta förknippas med. Exempelvis är årets bästa skräckfilm regisserad av en kvinna. Jennifer Kents *The Babadook* är socialrealism skruvad till mardröm. Familjens upplösning är den filmens hotbild; tryggheten förvandlad till mönster.

Cinemateket lyfter fram sex filmer av kvinnor, som visar på genrens bredd. Från mörk romantisk västern i *Natten har sitt pris* till kladdigt röd passion i *Trouble Every Day* och yxmördare i kostym i *American Psycho*.

Text: Martin Frostberg, filmskribent

A Girl Walks Home Alone at Night

Lör 9 maj 18.00 Bio Victor

Tjusigt svartvitt foto när en ung kvinnlig vampyr driver omkring på skateboard i en gudsförgäten iransk spökstad. *A Girl Walks Home Alone at Night* är en feministisk skräckfilm och kärlekshistoria som har kallats ”Irans första vampyr-western” och jämförts med allt från *Sin City* och *Låt den rätte komma in* till David Lynchs filmer.

Regi: Ana Lily Amirpour, skådespelare: Sheila Vand, Arash Marandi, Marshall Manesh, 2014, USA, DCP, 1 tim 39 min, persiska, engelsk text, tillåten från 15 år

American Psycho

Fre 15 maj 18.00 Bio Victor

Christian Bale är finansvalpen Patrick Bateman, som till tonerna av Huey Lewis & The News ”Hip to Be Square” yxmördar kollegan vars visitkort är snyggare. Mary Harron och manusförfattaren Guinevere Turner förvandlade Brett Easton Elliss kontroversiella roman till en feministisk avklädning av den fäfänga mannen. Harron gav Bale rollen eftersom han var den enda som såg humorn i manuset.

Regi: Mary Harron, skådespelare: Christian Bale, Justin Theroux, Josh Lucas, Bill Sage, Chloë Sevigny, 2000, 35 mm, 1 tim 42 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Ravenous

Ons 6 maj 20.15 Bio Victor

”We ate the oxen, all the horses, then a dog, then our belts and shoes ...”
Skräckinjagande musik av Michael Nyman och Damon Albarn i Antonia Birds underskattade och humoristiska berättelse om kannibalism och mänsklig svaghet på en avlägsen utpost under 1840-talets mexikansk-amerikanska krig.

Regi: Antonia Bird, skådespelare: Guy Pearce, Robert Carlyle, David Arquette, 1999, Storbritannien, USA, Tjeckien, 35 mm, 1 tim 41 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Jurtyrkogården

// Pet Sematary // Fre 24 apr 18.00 Bio Mauritz

Kärnfamilj flyttar in i idylliskt hus i närheten av en djurkyrkogård, men när familjens katt blir överkörd och begravs börjar obehaget. Mary Lambert har gjort en rad skräckfilmer, men är mest känd för *Jurtyrkogården*, en av 80-talets många Stephen King-filmatiseringar. Ledmotiv av The Ramones.

Regi: Mary Lambert, skådespelare: Dale Midkiff, Fred Gwynne, Denise Crosby, Brad Greenquist, 1989, USA, 35 mm, 1 tim 42 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Natten har sitt pris

// Near Dark //

Lör 4 apr 14.00 Bio Victor

”In one hot hungry kiss, he gave her everlasting love. She gave him everlasting life.” Kathryn Bigelows film om vampyrers utanförskap i en stekhet sydstat, utforskar både existentiell ångest och vänder det på klassiska offer- och förövrarscenario, med Jenny Wright som förförisk kvinnlig vampyr. Vi visar filmen med censurklippen återinsatta. Läs mer om Bigelow på s. 16.

Regi: Kathryn Bigelow, skådespelare: Adrian Pasdar, Jenny Wright, Lance Henriksen, Bill Paxton, 1987, USA, 35 mm, 1 tim 34 min, engelska, svensk text, tillåten från 15 år

Trouble Every Day

Tor 30 apr 18.00 Bio Victor

Vincent Gallo åker på bröllopsresa till Paris och har utförligt skildrat kannibalsex med Béatrice Dalle. Claire Denis mest ifrågasatta film fick folk att kasta sig ut från premiärvisningen i Cannes, men har omvärderats på senare år. Foto av Agnès Godard och musik av Tindersticks.

Regi: Claire Denis, skådespelare: Vincent Gallo, Tricia Vessey, Béatrice Dalle, 2001, Frankrike, Tyskland, Japan, 35 mm, 1 tim 41 min, engelska, utan text/franska, engelsk text, tillåten från 15 år

Deepa Mehta

Elementtrilogin

Deepa Mehta beskriver sig själv som en ”citizen filmmaker of the world”, med en fot i Indien och en i Kanada. Det var när hon bestämde sig för att ta full kontroll över sitt filmskapande som karriären tog fart. Efter Hollywood-utflykten *Camilla*, med Jessica Tandy och Bridget Fonda i huvudrollerna, gick Mehta tillbaka till sin personliga erfarenhet av att växa upp i Indien.

Fire, den första film hon regisserade efter eget manus, blev startskottet för en större diskussion om kvinnors rättigheter på film i Indien. Upprörda Shiv Sainiks-hinduer attackerade premiärbiografen i Mumbai och brände filmaffischerna. Dagen efter spred sig protesterna till New Delhi, Pune och Sarhat. I Calcutta jagade biobesökarna

bort den arga mobben och biografen kunde vara öppen som vanligt. Det som upprörde var att detta var Indiens första film om lesbisk kärlek, med nakenhet och kyssar. Mehta kommenterade händelserna med orden: ”This is so very ridiculous, and also so scary. I don’t even think it’s the lesbianism that threatens them. It’s that the movie says women have choices, and that is frightening to a male-dominated society.”

Deepa Mehta är en kompromisslös regissör som med *Fire*, *Earth* och *Water* utmanade vad som kan visas på film i ett traditionsbaserat samhälle: homosexualitet, patriarkalt förtryck, självmord. Vi visar hela elementtrilogin.

Text: Tomas Tengmark

Fire Tis 7 apr 18.00 Bio Victor

Sita, en ung kvinna från landsbygden, försöker anpassa sig till sin nya familj efter ett arrangerat bröllop. När hennes make visar sig vara mer intresserad av en kinesisk kvinna, växer i stället Sitas känslor för makens syster. Filmen innehåller Indiens första lesbiska filmkyss och är ett tvärsnitt av ett indiskt samhälle i förändring. Musiken av A.R. Rahman (Oscarbelönad för *Slumdog Millionaire*) vävs vackert in historien.

Regi: Deepa Mehta, skådespelare: Nandita Das, Shabana Azmi, Javed Jaffrey, 1996, Kanada, Indien, 35 mm, 1 tim 48 min, engelska och hindi, svensk text, tillåten från 7 år

Earth Lör 18 apr 14.00 Bio Victor

”Kan man ta sönder ett land?” frågar en flicka sin förvånade mamma, och slänger samtidigt en tallrik i golvet. Samhället rivs isär när Indien och Pakistan 1947 delas, och varje invånare måste göra svåra val. Pakistan förbjöd filmen av politiska skäl och den indiska censuren klippte bland annat bort en sexscen.

Regi: Deepa Mehta, skådespelare: Aamir Khan, Nandita Das, Rahul Khanna, Maia Sethna, 1998, Kanada, Indien, 35 mm, 1 tim 50 min, hindi, engelsk text, tillåten från 15 år

Water Ons 29 apr 18.00 Bio Victor

Indien, 1938. Vid sju års ålder förlorar en redan bortgift flicka sin make och döms till ett liv som änka. *Water* skildrar livet för änkor på en ashram i Varanasi, där kvinnohat och utfrysning är en del av vardagen. Inspelningen mötte motstånd, produktionen stormades, och filmen kunde avslutas först tre år senare i Sri Lanka. *Water* blev dock en kritikersuccé och nominerades till en Oscar.

Regi: Deepa Mehta, skådespelare: Seema Biswas, Lisa Ray, John Abraham, 2005, Kanada, Indien, 35 mm, 1 tim 57 min, hindi, engelsk text, tillåten från 15 år

Celina Murga

Den argentinska regissören Celina Murga är på många sätt knuten till sin amerikanska kollega Martin Scorsese. Murga deltog 2009 i ett internationellt projekt där Scorsese fungerade som hennes mentor, och där hon bland annat medverkade under inspelningen av *Shutter Island*. Scorsese valde själv Murga som protegé, efter att ha imponerats av hennes film *A Week Alone*. Samarbetet fortsatte över nästa film, *The Third Side of the River*, där mentorn deltog som exekutiv producent.

Men även om de båda regissörerna säger att de arbetar likadant – blicken för detaljer, intresset för skådespelare – är deras filmer helt väsensskilda. Murgas tre spelfilmer är alla lågmälda historier och småskaliga produktioner. Att hon är inspirerad av John Cassavetes och Agnès Varda

och att ”allt förändrades” när hon såg Jean-Luc Godards *Till sista andetaget* är mer logiskt. Det händer inte så mycket i Murgas filmer, i alla fall inte på ytan. Med tillbakahållen regi, ofta av underspelande amatörskådespelare, riktar hon luppen både mot universella mänskliga relationer och mot det argentinska klassamhället.

Celina Murga räknas till ”den argentinska nya vågen”, tillsammans med regissörer som Lucrecia Martel och Lisandro Alonso. Vi visar hennes tre spelfilmer, och dessutom besöker hon Filmhuset i samband med visningen av *Ana and the Others*.

Text: Anders Annikas

Ana and the Others // Ana y los otros // Lör 9 maj 16.00 Bio Victor

25-åriga Ana återvänder från Buenos Aires till sin födelsestad vid kusten för första gången på flera år. Hon springer in i gamla vänner och besöker kända platser, men gör också nya bekanskap. Murgas lågbudgetdebut flyter fram som ett stillsamt, melankoliskt mysterium och har fått kritiker att jämföra henne med Erich Rohmer. **Celina Murga** inleder visningen och svarar på frågor efter filmen.

Regi: Celina Murga, skådespelare: Camila Toker, Ignacio Uslenghi, Natacha Massera, 2003, Argentina, 35 mm, 1 tim 20 min, spanska, engelsk text, tillåten från 15 år

The Third Side of the River // La tercera orilla //

Mån 4 maj 19.00 Biograf Victoria

Patriark med två separata familjer försöker fostra sonen (i den ena familjen) att följa i hans fotspår, men sonens undertryckta missnöje med att se sin mor fara illa och den gradvisa insikten om att han inte vill bli som sin far, leder sakta men säkert mot undergången. Murgas tredje film tävlade om Guldbjörnen i Berlin.

Regi: Celina Murga, skådespelare: Alian Devetac, Daniel Veronese, Gabriela Ferrero, 2014, Argentina, DCP, 1 tim 32 min, spanska, engelsk text, tillåten från 15 år

Regissörsbesök!

A Week Alone

// Una semana solos //

Tor 14 maj 18.00 Bio Victor

Medan föräldrarna är bortresta bor tre syskon och deras kusiner själva i familjens överklasshem i ett skyddat bostadsområde. De tillbringar tiden framför tv:n eller i husets swimmingpool, när de inte tar sig in i sina granarnas olästa hem – alltmedan familjens hushållerska passar upp på dem. En briljant klassanalys och uppväxtskildring som ledde till att Martin Scorsese fick upp ögonen för Murga.

Regi: Celina Murga, skådespelare: Magdalena Capobianco, Natalia Gomez Alarcon, Gastón Luparo, 2007, Argentina, 35 mm, 1 tim 50 min, spanska, engelsk text, tillåten från 15 år

The Decline of Western Civilization

Saturday Night Live-spinoffen *Wayne's World* är inte bara Penelope Spheeris mest framgångsrika film – den är också ett amalgam av hennes karriär i gränslandet mellan film, musik och tv, med dokumentärer om 2 Live Crew, Ozzfest och Ry Cooder, musikvideor med Queen, Alice Cooper, Megadeth och Fleetwood Mac, som manusförfattare till *Roseanne* och inte minst som regissör till den legendariska trilogin om Los Angeles musikvärld, *The Decline of Western Civilization*. Vi visar alla tre filmer under en dag.

Text: Candace Droguett

Specialerbjudande! Köp biljett till alla tre filmer för paketpriset 100 kr (ordinarie pris 150 kr) om du har Cinemateketkortet eller 140 kr (ordinarie pris 210 kr) för dig utan förmånskort!

The Decline of Western Civilization

Lör 16 maj 14.00 Bio Victor

På exakt rätt plats vid rätt tidpunkt lyckas Penelope Spheeris fånga den amerikanska hardcorepunkens födelse i en intensiv, fascinerande och underhållande dokumentär där vi möter inflytelserika band som Black Flag, Germs och Circle Jerks, deras managers och promotors och de arga unga punkfansen – och det bjuds på massor av livemusik.

Regi: Penelope Spheeris, medverkande: Black Flag, Germs, X, Alice Bag Band, Circle Jerks, 1981, USA, 35 mm, 1 tim 40 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

The Decline of Western Civilization Part II: The Metal Years

Lör 16 maj 16.00 Bio Victor

I den underhållande uppföljaren möter vi i stället för punkare heavy metal-legender som Alice Cooper, Poison, Vixen, Faster Pussycat, W.A.S.P. och Ozzy Osbourne, som pratar ut om headbanging, groupies, droger och festande.

Regi: Penelope Spheeris, medverkande: Aerosmith, Alice Cooper, Kiss, Megadeth, Motörhead, Ozzy Osbourne, W.A.S.P., 1988, USA, 35 mm, engelska, utan text, tillåten från 15 år

The Decline of Western Civilization Part III

Lör 16 maj 18.00 Bio Victor

Trilogins avslutande del har en allvarligare ton och handlar om *gutterpunks*, hemlösa punkungdomar som har hamnat helt utanför samhället, och följer fansens liv mer än bandens. Men filmen innehåller även framträdanden av Final Conflict, Litmus Green, Naked Aggression och The Resistance.

Regi: Penelope Spheeris, medverkande: Stephen Chambers, Flea, Gary Fredo, Ron Martinez, Michael Orr, 1998, USA, 35 mm, 1 tim 26 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

Vad som helst – till synes...

Konstfilm, experimentfilm och annan film som tänjer gränserna

Ända sedan filmens födelse har det funnits filmskapare som har velat testa mediets gränser för att utforska dess potential, ständigt med frågan ”vad är film?” som ledstjärna. De har experimenterat med form och innehåll, brutit upp narrativ, trickfilm, etsat berättelser direkt på remsan, visat bilder som inte får visas och suddat ut gränserna mellan film och konst.

Under rubriken **Vad som helst – till synes...** lyfter Cinemateket i samarbete med **Magasinet Walden** fram och introducerar filmare som genom sina verk får oss att se på ett nytt sätt och ifrågasätta våra förutfattade meningar om vad film kan vara. Läs Walden på magasinetwalden.se.

Texter: Martin Grennberger och Stefan Ramstedt

Margaret Tait & Ute Aurand Tor 23 apr 20.00 Bio Victor

Margaret Tait, skotsk poet och filmare, var under sitt liv och i sina filmer trogen de inhemska landskapen. Vi visar fyra av hennes intima och egensinniga verk, från ett tidigt porträtt av modern i *A Portrait of Ga*, till den sista film hon slutförde, *Garden Pieces*. Ute Aurand är influerad av den poetiska tradition som Tait, Marie Menken och Jonas Mekas tillhör. Vi visar hennes *India*, där gatuscener, möten och flyktiga detaljer fångas upp i ett porträtt av det familjära i det främmande. Visningen inleds av Magasinet Waldens redaktörer **Martin Grennberger** och **Stefan Ramstedt**.

India.

A Portrait of Ga, Margaret Tait, 1952, Storbritannien, 45 min
Aerial, Margaret Tait, 1974, Storbritannien, 4 min
Colour Poems, Margaret Tait, 1974, Storbritannien, 11 min
Garden Pieces, Margaret Tait, 1998, Storbritannien, 11 min
India, Ute Aurand, 2005, Tyskland, 57 min

16 mm, engelska eller engelsk text, tillåtna från 15 år

A Portrait of Ga.

The Room Called Heaven.

Rumsliga undersökningar Tor 14 maj 20.15 Bio Victor

Tid, rörelse och rum: tre av filmens huvudsakliga element som ofta har varit föremål för experiment. För många kvinnliga experimentfilmare har rummet varit ett återkommande tema, inte minst då det utgör en politisk plats till vilken kvinnan antingen nekas tillträde eller förpassas. Detta kortfilmsprogram behandlar utifrån en mängd olika perspektiv och varierande praktiker rumslighet, och i förlängningen även filmens spatiala aspekter. Visningen inleds av Magasinet Waldens redaktörer **Martin Grennberger** och **Stefan Ramstedt**.

camera.

In/Side/Out I-VI, Jennifer L. Burford, 1984, Frankrike, 9 min
Mansfield K., Martine Rousset, 1988, Frankrike, 20 min
Les heures, Martine Rousset, 1990, Frankrike, 5 min
Moving Picture, Linda Christanell, 1995, Österrike, 11 min
camera, Kerstin Cmelka, 2002, Österrike, Tyskland, 9 min
Fenêtres, Michèle Bokanowski, 2004, Frankrike, 9 min
Kagi, Eriko Sonoda, 2005, Japan, 7 min
The Room Called Heaven, Laida Lertxundi, 2012, USA, 11 min

16 mm och dvd, engelska eller engelsk text, tillåtna från 15 år

Länge leve filmen!

I Svenska Filminstitutets arkiv finns 2 600 svenska långfilmer och 6 000 svenska kortfilmer. För att dessa filmer ska vara möjliga att visa för kommande generationer har vi påbörjat arbetet med att digitalisera dem. För att belysa vikten av detta arbete lyfter vi under rubriken **Länge leve filmen!** fram en av de digitaliserade filmerna i varje program. Kända klassiker, oförtjänt bortglömda verk eller filmer värda en omvärdering. Det blir också filmernas nypremiär på bio!

Regissörsbesök! Fri entré!

Mamma Tis 12 maj 18.00 Bio Victor

Året är 1939. Kriget bryter ut och förlamar Europa, inklusive Sverige. Gerd Osten är en framstående filmkritiker (under signaturen Pavane) och debattör. Hon arbetar oavbrutet och sliter för att kunna förverkliga sin dröm – att göra film. Med inspiration från Europa tänker hon spränga gränser och skapa något nytt. I periferin finns dottern.

Suzanne Ostens debutfilm baseras på hennes mammas dagböcker från 1939–1944. Det är en historia om ett Sverige som lever i skuggan av kriget och om kvinnans situation på 40-talet, med frågor som är aktuella även i dag. Gerd kämpar med att kombinera föräldraskapet med ett yrkesliv. Hon vill inget hellre än att göra film, men filmbranschen domineras av äldre män som avgör vem som ska få chansen. För den filmbiten är det särskilt intressant att se porträtten av filmmogulerna, i synnerhet Ingmar Bergman.

Malin Ek gör en strålande insats som Gerd. Skickligt pendlar hon mellan styrka och skörhet, när den självständiga kvinnan kämpar till den grad att hon går sönder. Mot slutet av kriget börjar Gerd bli sjuk. Hon är paranoid och kan varken ta vara på sig själv eller dottern.

Suzanne Ostens uppväxt har i högsta grad påverkat hennes film- och teaterskapande. Ofta skildrar hon det utsatta, övergivna barnet. I *Bengbulan* lever en 12-årig flicka med en ensamstående psykiskt sjuk mamma och i *Tala! Det är så mörkt* söker en ung vilsen nynazist upp en psykolog. Ostens filmer har oftast också en politisk dimension. Inom teatern har hon varit ovärderlig för barnen och inom filmen har hon påmint oss vuxna om vart samhället är på väg. Nyligen blev hon också Sveriges första filmambassadör, med uppdrag att höja den svenska barnfilmens status.

Visningen är gratis och arrangeras i samarbete med **Studio S Entertainment**, som ger ut flera av Ostens filmer i en ny dvd-box, vilken kommer att finnas till försäljning till rabatterat pris. Som förfilm visar vi Gerd Ostens experimentella kortfilm *Ung kvinna* och efter filmen samtalar **Suzanne Osten** med författaren **Sara Stridsberg**. Innan visningen bjuder vi alla besökare på ett glas vin.

Text: Lova Hagerfors, projektledare Länge leve filmen!

Regi: Suzanne Osten, skådespelare: Malin Ek, Etienne Glaser, Heinz Hönic, Moa Stridbeck, 1982, Sverige, DCP, 1 tim 31 min, svenska, utan text, tillåten från 11 år

Förfilm: Ung kvinna

Regi: Gerd Osten, 1954, Sverige, digital fil, 2 min, utan dialog, tillåten från 15 år

Publikens val

Vilken film vill du se på Cinemateket? Önska på cinemateket.se.

Orlando Lör 11 apr 16.00 Bio Victor

Sally Potters berömda filmatisering av Virginia Woolfs till synes ofilmbara roman om den evigt unga Orlandos liv och relationer från 1500-talet fram till i dag. Tilda Swinton, som läste boken som 15-åring och tog den till sig som en praktisk guide till livet, gör en av sina främsta roller som den androgyna Orlando. Filmen vann tre priser på filmfestivalen i Venedig.

Regi: Sally Potter, skådespelare: Tilda Swinton, Billy Zane, Quentin Crisp, Lothaire Bluteau, 1992, USA, Ryssland, Italien, Frankrike, Nederländerna, 35 mm, 1 tim 34 min, engelska, svensk text, tillåten från 7 år

Antonias värld // Antonia //

Ons 1 apr 20.00 Bio Victor

Feministisk fantasi om viljestarka Antonia och kvinnorna omkring henne, från andra världskrigets slut och 50 år framåt. Antonia vill inte gifta sig, men skaffar ändå en dotter, och bygger upp en matriarkal storfamilj på holländska landsbygden. Oscarbelönad för bästa icke-engelskspråkiga film.

Regi: Marleen Gorris, skådespelare: Willeke van Ammelroy, Els Dottermans, Jan Declair, 1995, Nederländerna, Storbritannien, Belgien, Frankrike, 35 mm, 1 tim 42 min, nederländska, svensk text, tillåten från 11 år

Specialevenemang

Regipionjären Pauline Brunius Tis 5 maj 18.00 Bio Victor

Skådespelaren och teaterchefen Pauline Brunius skrev och regisserade under 1920-talet ett knippe kortfilmer om herr och fru Vinner och deras son Putte. Filmerna gick som förfilmer på biograferna och var ett slags föregångare till dagens sitcoms, där familjen hamnade i diverse bryderier. Brunius är en av de första kvinnorna som regisserade film i Sverige, men tyvärr finns endast en av filmerna, *Lev livet leende*, bevarad. Även Brunius enda långfilm, *Falska Greta*, är förlorad. Vi visar *Lev livet leende*, samt fragment från tre andra filmer om familjen Vinner, bland annat ett längre utdrag ur den fantastiska *Herr Vidders stenåldersdröm*. Edward von Past ackompanjerar på piano och visningen inleds av filmarkivarien Magnus Rosborn, som även visar klipp från journalfilmer med Brunius, och Jannike Åhlund, som berättar om **Nordic Women in Film**, en webbplats som lyfter fram kvinnliga nordiska regissörer. Läs mer på nordicwomenfilm.com.

Regi: Pauline Brunius, skådespelare: Olof Winnerstrand, Frida Winnerstrand, Palle Brunius, 1920-1924, Sverige, 40 min, 35 mm och digitala filer, svenska mellantexter, barn tillåtna

Levande musik!

Herr Vidders stenåldersdröm.

Lev livet leende.

Elle l'adore

Sön 19 apr 18.00 Bio Victor

Fransk komedi där en popsångare söker upp sitt största fan – en mytomman, frånskild tvåbarnsmor – för att hjälpa honom dölja ett dråp. Filmen förhandsvisas i samarbete med Svensk Filmindustri och Franska Filmfestivalen och har biopremiär i höst.

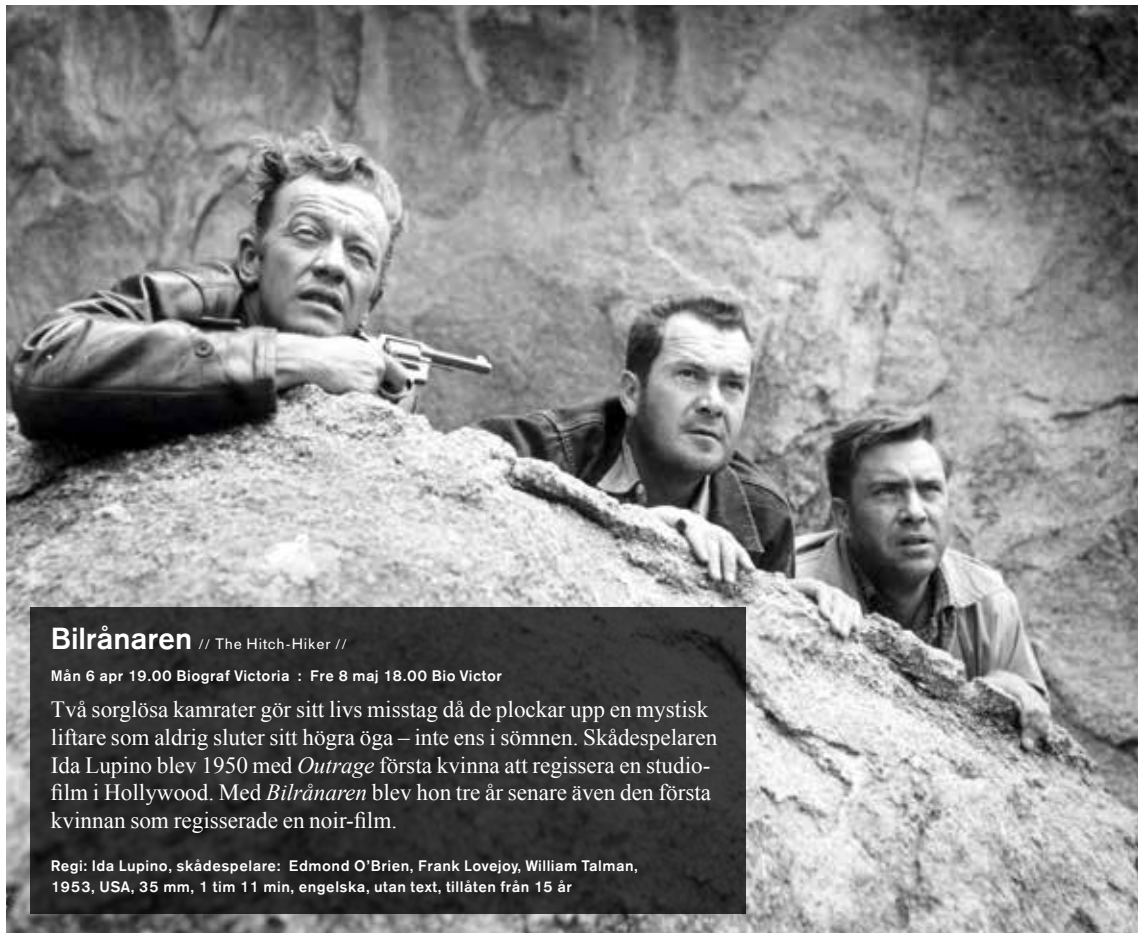
Regi: Jeanne Henry, skådespelare: Sandrine Kiberlain, Laurent Lafitte, 2014, Frankrike, 1 tim 44 min, DCP, franska, svensk text, tillåten från 15 år

Franska Filmfestivalen äger rum 15-19 april. Stora Cinemateketkortet och Cinemateketkortet gäller som medlemskort till festivalen. Läs mer på franskafilmfestivalen.se.

Närbilder

Under denna rubrik visar vi filmer som har fått en oförtjänt undandömd plats i filmhistorien och filmer som vi vill lyfta fram lite extra.

Bilrånaren // The Hitch-Hiker //

Mån 6 apr 19.00 Biograf Victoria : Fre 8 maj 18.00 Bio Victor

Två sorglösa kamrater gör sitt livs misstag då de plockar upp en mystisk liftare som aldrig sluter sitt högra öga – inte ens i sömnen. Skådespelaren Ida Lupino blev 1950 med *Outrage* första kvinna att regissera en studio-film i Hollywood. Med *Bilrånaren* blev hon tre år senare även den första kvinnan som regisserade en noir-film.

Regi: Ida Lupino, skådespelare: Edmond O'Brien, Frank Lovejoy, William Talman, 1953, USA, 35 mm, 1 tim 11 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

The Other Side of the Underneath

Lör 25 apr 14.00 Bio Victor

Ett gäng schizofrena patienter vägrar gå med på sina psykoanalytikers försök att bota, skuldbelägga och kastrera dem och bildar i stället ett kollektiv som experimenterar och hyllar medlemmarnas psyken. Jane Ardens bisarra, radikala film efter *Vagina Rex and The Gas Oven*, hennes egen pjäs om Förintelsen, är den enda brittiska spelfilmen regisserad av en kvinna under 1970-talet.

Regi: Jane Arden, skådespelare: Sheila Allen, Liz Danciger, Penny Slinger, Ann Lynn, Suzanka Fraey, 1972, Storbritannien, blu-ray, 1 tim 46 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

Clueless

Sön 17 maj 16.15 Bio Victor

Kultförklarad high school-film med berömt soundtrack, om två självupptagna Beverly Hills-tjejer som bestämmer sig för att hjälpa en nykomling att skaffa en ny stil och en pojkvän. Ett ikoniskt tidsdokument, löst baserat på Jane Austens *Emma*.

Regi: Amy Heckerling, skådespelare: Alicia Silverstone, Stacey Dash, Brittany Murphy, Paul Rudd, 1995, USA, 35 mm, 1 tim 37 min, engelska, svensk text, tillåten från 11 år

Citizenfour

Mån 13 apr 19.00 Biograf Victoria

I januari 2013 började dokumentärfilmaren Laura Poitras få mejl från signaturen Citizen Four, som utlovade information om den amerikanska säkerhetsmyndigheten NSA:s omfattande övervakning av privatpersoner. Några månader senare träffade hon källan – Edward Snowden – i ett hotellrum i Hong Kong, och därifrån kablades avslöjandena strax ut över världen. Den nyligen Oscarbelönade *Citizenfour* är ett fullständigt unikt dokument över omständigheterna kring en av de senaste årens största nyhetshändelser – eftersom Poitras har sin kamera med under hela processen – och en fascinerande, skrämmande film om journalistik, integritet och humanism. Vi visar den fullständiga bioversionen.

Regi: Laura Poitras, medverkande: Edward Snowden, Glenn Greenwald, William Binney, 2014, USA, Tyskland, Storbritannien, DCP, 1 tim 54 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

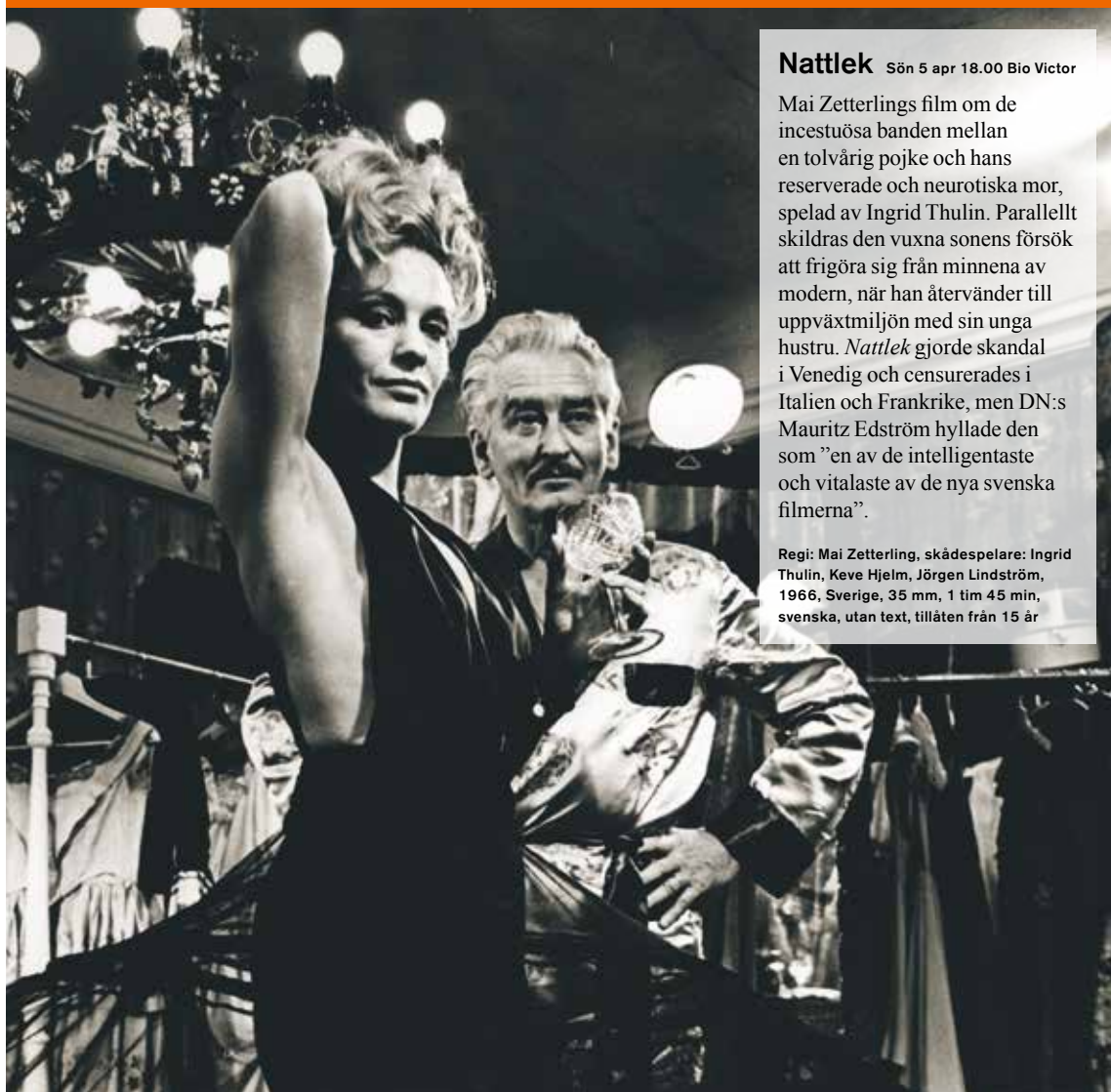
Baise-moi

Tor 30 apr 20.00 Bio Victor

Två kvinnor inleder en hämndresa mot män efter att den ena av dem blivit brutalt våldtagen, i Virginie Despentes filmatisering av sin egen bästsäljare. Den kontroversiella *Baise-moi* uppmärksammades världen över för den explicita skildringen av Paris tuffa undre värld, där misshandel, våldtäkter och mord är vardag. Filmen är en milstolpe inom *female revenge*-genren och debatteras flitigt inom feministisk filmteori.

Regi: Virginie Despentes, Coralie Trinh Thi, skådespelare: Karen Lancaume, Raffaëla Anderson, 2000, Frankrike, 35 mm, 1 tim 17 min, franska, engelsk text, tillåten från 15 år

Nattlek Sön 5 apr 18.00 Bio Victor

Mai Zetterlings film om de incestuösa banden mellan en tolvårig pojke och hans reserverade och neurotiska mor, spelad av Ingrid Thulin. Parallellt skildras den vuxna sonens försök att frigöra sig från minnena av modern, när han återvänder till uppväxtmiljön med sin unga hustru. *Nattlek* gjorde skandal i Venedig och censurerades i Italien och Frankrike, men DN:s Mauritz Edström hyllade den som "en av de intelligentaste och vitalaste av de nya svenska filmerna".

Regi: Mai Zetterling, skådespelare: Ingrid Thulin, Keve Hjelm, Jörgen Lindström, 1966, Sverige, 35 mm, 1 tim 45 min, svenska, utan text, tillåten från 15 år

Monsunbröllop // Monsoon Wedding // Sön 17 maj 14.00 Bio Victor

Dansant, färgsprakande komedi där släkten Verma återvänder till New Delhi från världens alla hörn för ett traditionellt arrangerat bröllop. Högtiden skildras utifrån fem olika perspektiv, där det moderna livets sedvanor kompletteras av gamla traditioner. Mira Nair vann Gulddlejonet i Venedig.

Regi: Mira Nair, skådespelare: Naseeruddin Shah, Lillete Dubey, Shefali Shetty, 2001, Indien, USA, Italien, Tyskland, Frankrike, 35 mm, 1 tim 55 min, engelska och hindi, svensk text, tillåten från 7 år

Letter from My Village // Kaddu Beykat // Ons 8 apr 18.00 Bio Victor

En ung man vill gifta sig, men på grund av torka i hembyn har han inte råd med hemgiften, så han beger sig till Dakar för att tjäna ihop pengar. Regissören Safi Faye gav byborna samtalsämnen och filmade dem, i en blandning av spelfilm och dokumentär. Filmen vann kritikerpriset på Berlins filmfestival, men förbjöds i hemlandet Senegal på grund av kritiken mot regimens jordbrukspolitik.

Regi: Safi Faye, skådespelare: Assane Faye, Maguette Gueye, 1976, Senegal, 16 mm, 1 tim 38 min, serer och franska, engelsk text, tillåten från 15 år

Nitrate Kisses

Tor 7 maj 18.00 Bio Victor

Den amerikanska experimentfilmaren Barbara Hammers första dokumentära långfilm blev ett genombrott även utanför hbtq-rörelsen. I *Nitrate Kisses*, som följer fyra älskande homosexuella par, blandas bilder från den homoerotiska *Lot in Sodom* (1933) med intervjuer och Hammers dokumentära filmmaterial. Aldrig tidigare hade lesbiska äldre kvinnors kroppar visats så närgånget, och skildrats som så sexuella. Hammer vann ett flertal internationella priser för filmen, som hon själv kallar sitt bästa verk. Som förfilm visar vi *Double Strength*, en av Hammers tidiga filmer om lesbiska relationer med fokus på den lesbiska kroppen. Visningen inleds av **Anna Linder**, curator, filmare och forskare inom projektet Queera rörliga bilder.

Text: Anna Linder

Regi: Barbara Hammer, 1992, USA,
16 mm, 1 tim 4 min, engelska, utan text,
tillåten från 15 år

Förfilm: Double Strength

Regi: Barbara Hammer, 1978, USA, 16 mm, 16 min, engelska, utan text, tillåten från 15 år

Trolösa

Tor 2 apr 18.00 Bio Victor

Liv Ullmann tilldelades nyligen både en hedersguldbagge och Göteborgs filmfestivals hedersdrake för sin livsgärning inom filmbranschen. Hennes mest kända film som regissör är kanske *Trolösa*, med manus av Ingmar Bergman. Erland Josephson spelar regissören "Bergman", som ser tillbaka på en kärlekshistoria ur sitt förflutna. Filmen tävlade om Guldpalmen i Cannes och Lena Endre hyllades för sin insats.

Regi: Liv Ullmann, skådespelare: Lena Endre, Erland Josephson, Thomas Hanzon, Krister Henriksson, 2000, Sverige, Norge, Finland, Italien, Tyskland, 35 mm, 2 tim 34 min, svenska, utan text, tillåten från 11 år

Unga Cinemateket:

Gratis för alla under 15 år!

En Unga Cinemateket-besökare i Chaplin-utställning i samband med visningen av *Stadens ljus*.

Unga Cinemateket är filmhistorien för unga. Vi visar de allra största klassikerna, men också filmer som väcker nyfikenhet och öppnar dörrar till nya världar. Ta med dina barn, barnbarn, bonusbarn och vänner barn och introducera dem för filmens värld. Varje söndag klockan 14.00 i Filmhuset, gratis för alla upp till 15 år.

Filmerna riktar sig främst till barn i åldrarna 7–12 år, men se efter vilken åldersgräns som gäller på respektive film. Filmer från 7 år är tillåtna för barn och filmer från 11 år är tillåtna för barn över 7 år, i vuxet sällskap. Och missa inte att alla under 15 år också går gratis på övriga filmer i programmet, när åldergränsen tillåter!

Råttfångaren // Ratcatcher // Sön 5 apr 14.00 Bio Victor

Lynne Ramsays kritikerrosade långfilmsdebut utspelar sig i ett fattigt och brutalt Glasgow under tidigt 70-tal. Vi följer pojken James, vars bästa vän drunknar när de leker vid kanalen. James försöker hantera sina känslor av saknad och skuld, men även anklagelserna från andra om att inte ha gjort tillräckligt.

Regi: Lynne Ramsay, 1999, Storbritannien, 35 mm, 1 tim 33 min, engelska, sv. text, tillåten från 11 år

Unga kvinnor // Little Women // Sön 12 apr 14.00 bio Victor

Louisa May Alcotts 1800-talsroman om fyra systrar som växer upp under det amerikanska inbördeskriget har filmatiserats flera gånger, bland annat med Elizabeth Taylor och Katharine Hepburn. I Gillian Armstrongs trefaldigt Oscar-nominerade 90-talsfilm är Susan Sarandon modern som på egen hand försöker uppfostra sina döttrar till starka oberoende kvinnor, i en värld styrd av män.

Regi: Gillian Armstrong, 1994, USA, Kanada, 35 mm, 1 tim 58 min, engelska, svensk text, barn tillåten

Den hemlighetsfulla trädgården // The Secret Garden //

Sön 19 apr 14.00 bio Victor

Några barn hittar en dag nyckeln till en trädgård som alltid varit stängd för dem, och i hemlighet börjar de leka där. Men vem tillhör trädgården och varför är det så viktigt att den hålls dold? En vacker filmatisering av Frances Hodgson Burnetts klassiska roman, med den alltid lika förtjusande Maggie Smith som Mrs Medlock.

Regi: Agnieszka Holland, 1993, USA, 35 mm, 1 tim 41 min, engelska, svensk text, tillåten från 7 år

Flickan i frack // Sön 26 apr 14.00 bio Victor

Studentska gör skandal i småstad genom att dyka upp på examensbalen i frack, dricka grogg och röka cigarr. Manus av Hjalmar Bergman efter hans egen roman och regi av Karin Swanström, en av de första kvinnorna som regisserade film i Sverige. Erik "Kar de Mumma" Zetterström har en liten roll som bror till student-skan. **Edward von Past** ackompanjerar på piano.

Regi: Karin Swanström, 1926, Sverige, 35 mm, 1 tim 54 min, svenska mellantexter, barn tillåten

Levande musik!

Regissörer på Cinemateket i april och maj

Haifaa Al Mansour	Safi Faye	Sally Potter
Ana Lily Amirpour	Marleen Gorris	Lynne Ramsay
Jane Arden	Barbara Hammer	Leni Riefenstahl
Gillian Armstrong	Mary Harron	Martine Rousset
Ute Aurand	Amy Heckerling	Jocelyne Saab
Liza Azuelos	Jeanne Henry	Helma Sanders- Brahms
Farida Ben Lyazid	Agnieszka Holland	Susan Seidelman
Kathryn Bigelow	Angelina Jolie	Larisa Sjepitko
Antonia Bird	Mary Lambert	Julija Solntseva
Michèle Bokanowski	Laida Lertxundi	Eriko Sonoda
Pauline Brunius	Hala Lotfy	Penelope Spheeris
Jennifer L. Burford	Ida Lupino	Karin Swanström
Jane Campion	Deepa Mehta	Margaret Tait
Liliana Cavani	Márta Mészáros	Coralie Trinh Thi
Linda Christanell	Celina Murga	Liv Ullmann
Kerstin Cmelka	Mira Nair	Claudia Weill
Claire Denis	Gerd Osten	Lina Wertmüller
Virginie Despentes	Suzanne Osten	Mai Zetterling
Germaine Dulac	Laura Poitras	